

Mykolas Kleopas Oginskis: politikas, diplomatas, ministras

1786 m. Mykolas Kleopas Oginskis vėžiai įsijungė į politinį Abiejų Tautų Respublikos gyvenimą. Seime išrinktas į valstybės finansų administravimą instituciją – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) išdo komisiją – jis emėsi mutinių tinklo reorganizavimo, teikė pasiūlymus dėl mokesčių surinkimo tobulinimo, Šventosios uosto steigimo ir kitais LDK ekonominės padėties gerinimo klausimais.

Už nuopelnus valstybei 1788 m. M. K. Oginskis apdovanotas Šv. Stanislovo ordinu, 1789 m. – Baltojo erelio ordinu. Ketviry metų (1788–1792) Seimui priėmus sprendimą dėl kariuomenės didinimo, 1789 m. kovo 2 d. įgijo pirmąjį karinį laipsnį – tapo LDK kariuomenės kavalerijos 10-osios vėlavos rotmistru. Tais pačiais metais jis buvo nominuotas LDK kardininku.

1790 m. kovo mėn. Abiejų Tautų Respublikai pasirašius sąjungos sutartį su Prūsija, M. K. Oginskis buvo paskirtas vpatinguoju pasiuntiniu ir įgaliotuoju ministru Jungtinėse Nyderlandų Provincijose. Diplomato kelias iš Varšuvos per Reichenbachą, Drezdeną, Leipcigą, Hanoverį vedė į Hagą, Amsterdamą, Londoną. Dėl pradėtų įgyvendinti reformų Respublika tuo metu traukė visos Europos dėmesį. Prancūzijos revoliucijos poveikis, Prūsijos ir Didžiosios Britanijos varžybos dėl įtakos regione, Prūsijos ketinimai užimti Dancigą ir Torunę ir kitos aplinkybės Haga 1790 m. vasarą pavertė Europos diplomatinio gyvenimo centru. Placios erudicijos, lengvai bendraujantis 25 metų grafas M. K. Oginskis lengvai įsiliejo į šią aplinką ir sėkmingai veikė siekdamas užsitikrinti paramą Respublikos reformoms. Jo pastangomis buvo sudaryta sutartis su Amsterdamo bankininkais ir Abiejų Tautų Respublikos išdą pastieke trijų milijonų florinų vertės kreditas. Gindamas Respublikos interesus jis vedė derybas su Didžiosios Britanijos ambasadoriumi lordu Aucklandu (William Eden, Lord Auckland), Prūsijos pasiuntiniu grafu Kelleriu (Dorotheu Ludwig Christoph von Keller), užmezgė glaudų ryšį su Didžiosios Britanijos pasiuntiniu Prūsijoje Jozefu Ewartu (Joseph Ewart), Portugalijos pasiuntiniu Antonium de Araujo (Antonio de Araujo e Azevedo), kitais diplomatais. Supratęs, kad Hagos politikos kursą lemia Didžiosios Britanijos pozicija, M. K. Oginskis 1790–1791 m. sandaroje išvyko į specialią diplomatinę misiją Londone. Pagrindinė jos uždovtis – užsitikrinti Didžiosios Britanijos vyriausybės politinę paramą, o kartu sudominoti ją prekybinių ryšių su Respublika stiprinimu bei siekti prekybos sutarties sudarymo.

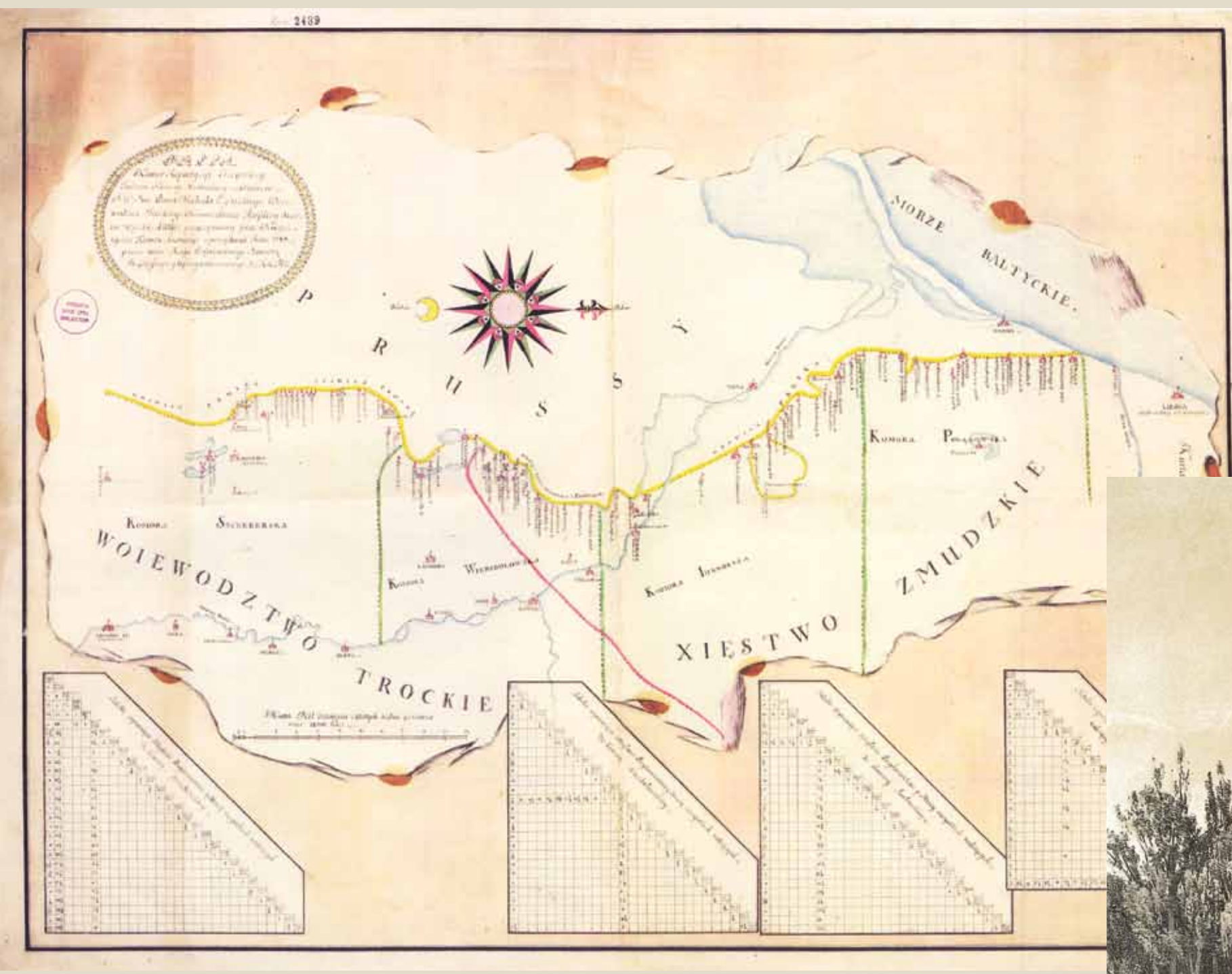

Izabelė Lasocka Oginskienė (Izabela z Lasoskich Oginska, 1792-1793) portretas. Dail. Jozefas Grausas (Józef Maria Grassi, 1757-1838). Drobė, aliejus, 90,5 x 69 cm. Krakovos nacionalinis muziejus (Museum Narodowe w Krakowie), MNK II a-373. Krakovos nacionalinio muziejaus fotografijos laboratorija

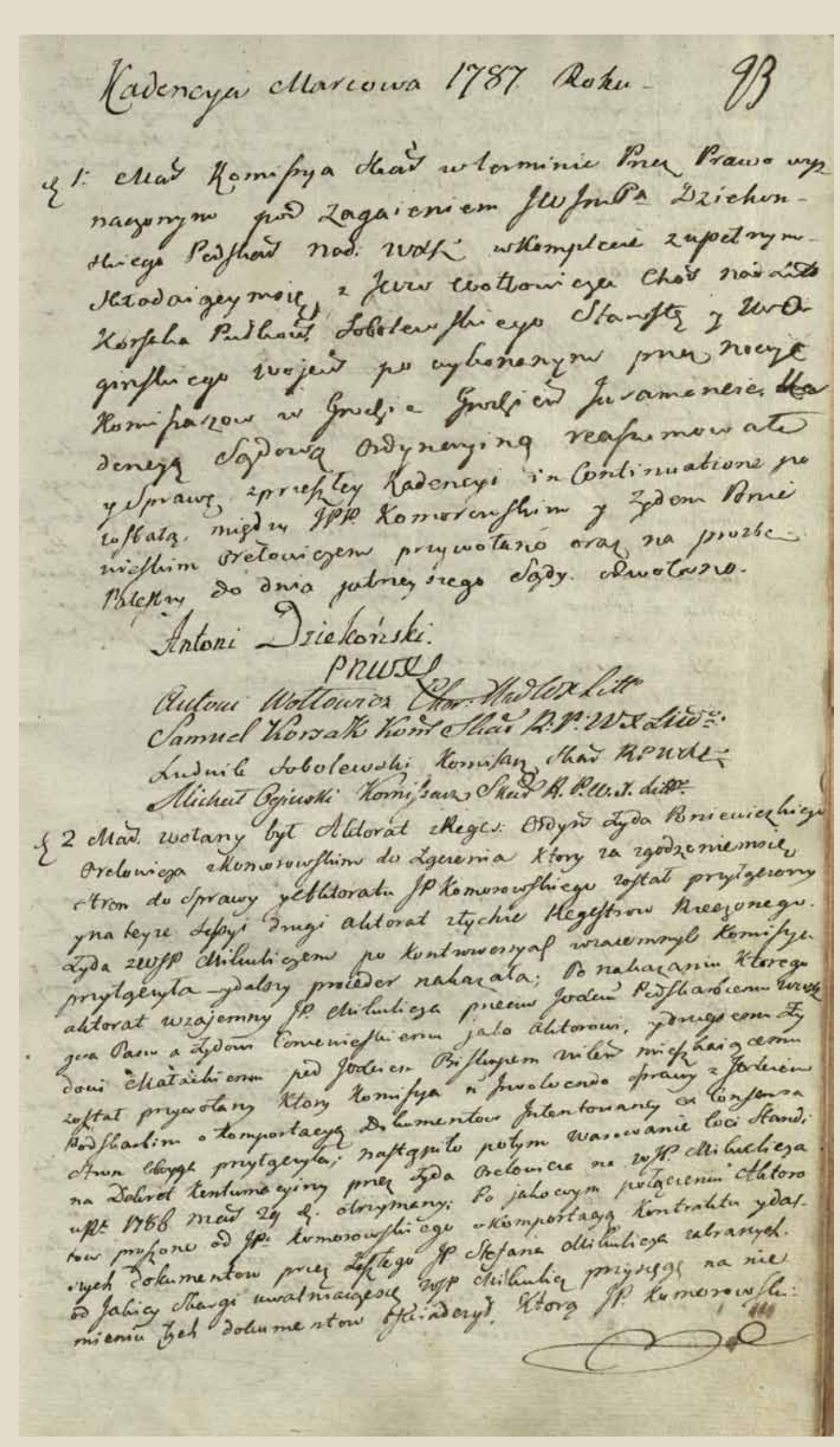
Derybos Londone su ministru pirmininku Viljumu Pitu jaunesniuoju (William Pitt the Younger) atskleidė, kad Didžioji Britanija palaiko Prūsijos pretenzijas į Lenkijos miestus Gdanską ir Torunę. Tik tai tuo atveju, jeigu Respublika būtų sutikusi su teritorinėmis nuolaidomis, jai būtų garantuota prekybos laisvė Baltijos jūroje. Kadangi Respublika negalėjo sutikti su reikalavimu pažeisti jos teritorinį vientisumą, M. K. Oginskio diplomatinė misija tapo beprasmi: pakeisti geopolitinės situacijos Europoje jis neturėjo jokių galimybių. Grįždamas iš Hagos į Varšuvą, M. K. Oginskis pakelui apsidarė Berlyne. Čia įvyko keletas neformalių susitikimų su Prūsijos valdovu Frydrichu Vilhelmu II, kitais karališkosios aplinkos asmenimis, Prūsijos užsienio reikalų ministru Herbergu.

Sugrįžęs į Varšuvą ir pateikęs išsamią ataskaitą, M. K. Oginskis dėl sudėtingų asmeninių aplinkybių buvo priverstas pasiuntinio pareigų atsisakyti – jo įgaliojimai oficialiai buvo atšaukti 1791 m. gruodžio mėnesį. Siekdamas susigrąžinti Targovicos konfederatų (Rusijos imperijos politikai lojalios Seimo opozicijos) nurodymu selvestruotas savo dvarų valdas, M. K. Oginskis buvo priverstas kreiptis pagalbos į Sankt Peterburgą. Nuosavybė buvo sugrąžinta su sąlyga, kad pagal Rusijos imperatorės Jekaterinos II scenarijų scenarijų pertvarkomoje Respublikos vyriausybėje M. K. Oginskis sutiks eiti LDK išdininko (finansų ministro) pareigas.

Dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

Lietuvos repartacijos mutinių žemėlapis, parengtas Lietuvos išdo komisaro Mykolo Kleopo Oginskio užsakymu. Geometras Jozapas Dombrovskis (Józef Dąbrowski), 1788 m. Vytauto Didžiojo universiteto biblioteka

1786–1787 m. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės išdo komisijos veiklos dienoraštis su Mykolo Kleopo Oginskio parašu po įrašu apie pirmąjį 1787 m. kadencijos posėdį. Lietuvos valstybės istorijos archyvas, ESA, b. 2027, l. 23

Mykolo Kleopo Oginskio portretas. Dail. Jozefas Grausas (Józef Maria Grassi, 1757-1839). Drobė, aliejus, 90,5 x 70 cm. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus, Mt-1376. Vyto Rutkausko nuotrauka

Šv. Stanislovo ordino žvaigždė. XVIII a. Maciej Szecepańczyk nuotrauka. Ilustracijos šaltinis: <http://bit.ly/1M0RKPw> (žiūrėta 2014-11-03)

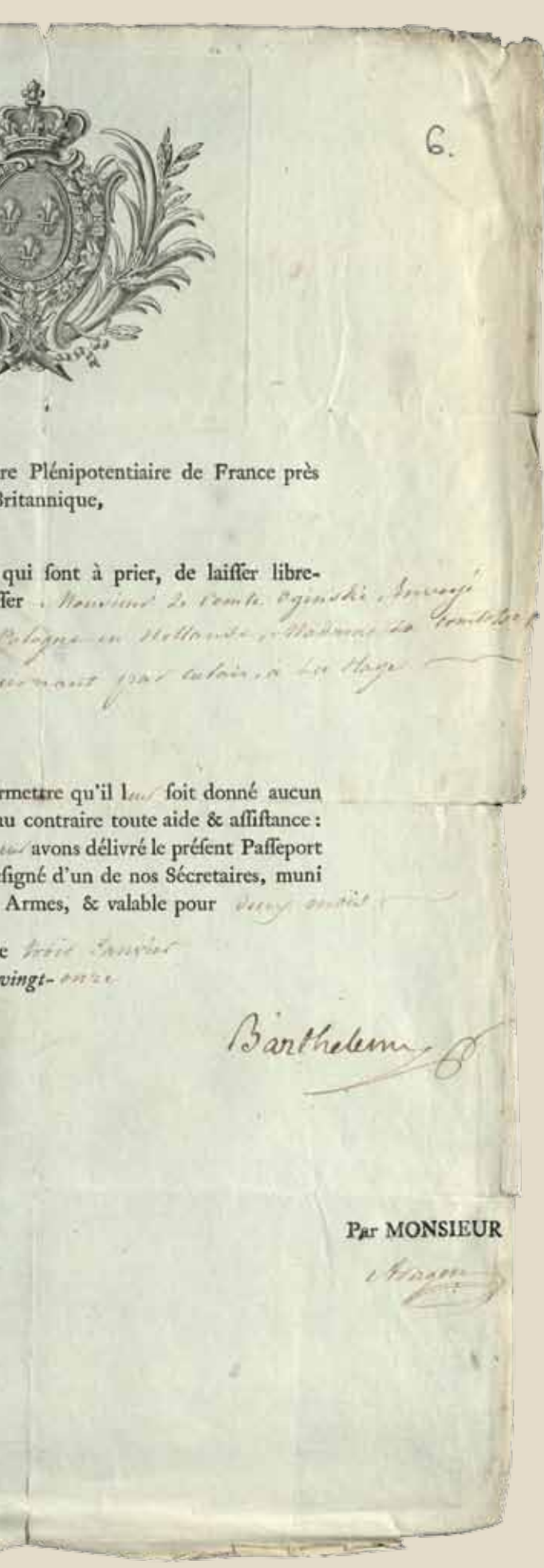
Baltojo erelio ordino kryžius. XVIII a. Maciej Szecepańczyk nuotrauka. Ilustracijos šaltinis: <http://bit.ly/1A12G3Q> (žiūrėta 2014-11-03)

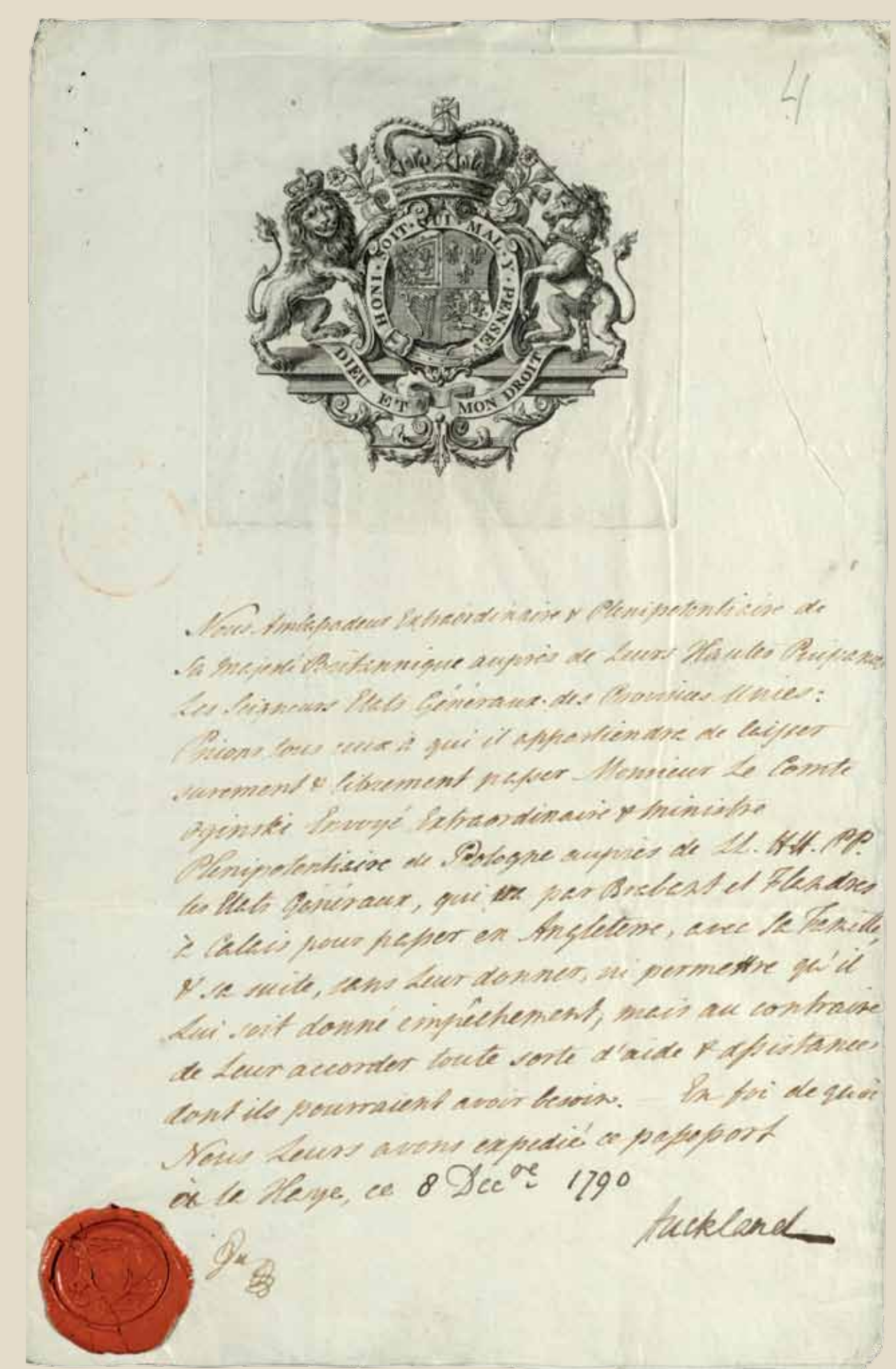
Baltojo erelio ordino žvaigždė. XVIII a. Maciej Szecepańczyk nuotrauka. Ilustracijos šaltinis: <http://bit.ly/1M0RKPw> (žiūrėta 2014-11-03)

Švento Stanislovo ordino kryžius. XVIII a. Maciej Szecepańczyk nuotrauka. Ilustracijos šaltinis: <http://bit.ly/1EKA1wF> (žiūrėta 2014-11-03)

Prancūzijos karalystės pasas, išduotas Prancūzijos karaliaus Liudviko XVI įgaliotojo ministro Didžiojoje Britanijoje François Barchelony grafiui Oginskui, grafinei Oginskienėi ir jų žmonoms, grįžiantiems per Kalė į Hagą, Londonas. 1791 m. sausio 3 d. Dokumentas saugomas Lietuvos valstybės istorijos archyve, f. 1177, ap. 1, b. 63, l. 6.

Didžiosios Britanijos Karalystės pasas, išduotas Didžiosios Britanijos karaliaus Jurgio III įvytangojo ir įgaliotojo ambasadoriaus prie Jungtinių Provincijų Generalinių luomų barono Aucklando grafiui Mykolui Kleopui Oginskui, su šeima ir palyda vykstantiam per Brekaną, Flandriją į Kalė, iš jos – į Angliją, Hagą, 1790 m. gruodžio 8 d. Dokumentas saugomas Lietuvos valstybės istorijos archyve, f. 1177, ap. 1, b. 63, l. 4.

Prūsijos Karalystės pasas, išduotas Prūsijos įvytangojo ir įgaliotojo ministro Jungtinėje Nyderlandų Respublikoje Dorotheaus Ludvigio Christopho grafo von Kellerio grafiui Mykolui Oginskui ir jo suatukinei grafinei Oginskienėi, vykstantiems į Varšuvą, Hagą, 1791 m. vasario 11 d. Dokumentas saugomas Lietuvos valstybės istorijos archyve, f. 1177, ap. 1, b. 63, l. 7.

Mykolas ir Izabelė Oginskiai (Michal, y Izabella z Lasoskich Oginscy). Iliuz. naitruojas (Ludwig Schiavonetti 1765-1810), Londonas, 1800 m. Punktyrinė maniera; vaizdas 30,6 x 21,6; lapas 34,4 x 23,4 cm. Vilniaus universiteto bibliotekos Grafiškos kabinetas, VUB06-000003637

Šventosios Vokiečių tautos Romos imperijos pasas, išduotas imperatoriaus karaliaus Leopoldo II reikalų patikėtinio prie Jungtinių provincijų Generalinių luomų barono Johano Rudolfo de Baul-Shaustensteinio grafiui Mykolui Kleopui Oginskui, kartu su suatukine grafine ir jos sūvia vykstantiam iš Nyderlandų į Londoną, Hagą, 1790 m. gruodžio 7 d. Dokumentas saugomas Lietuvos valstybės istorijos archyve, f. 1177, ap. 1, b. 3.

Varšuvos vaizdas nuo karališkosios pilies terasos. Dail. Bernardas Belotto. Kandelatas (Bernardo Bellotto ex Canaletto 1721-1780), 1773 m. Drobė, aliejus, 166 x 269 cm. © Ligier Piotr/Nacionalinis muziejus Varšuvoje (© Ligier Piotr/Muzeum Narodowe w Warszawie), MP 228

Princo Viljamo V (Willem V 1748-1806), prinso van Oranžje-Nasau) portretas. Dail. Johanas Frydričas Augustas Tibbainas (Johann Friedrich August Tischbein 1750-1812), 1789 m. Pastelė, 62,7 x 52,4 cm. Olandijos nacionalinis muziejus Amsterdamo (Rijksmuseum), SK-A-408

Viljemo Edeno, Lordo Aucklando portretas (William Eden, First Lord Auckland M. P. 1792-96). Dail. Senas Tomas Lorenas (Sir Thomas Lawrence 1769-1830), 1805 m. Drobė, aliejus, 44,5 x 34,3 cm. Dailės muziejus Bostono (Museum of Fine Arts, Boston), 2005.201

Grafo Evaldo Frydricho von Hertsbergo (Ewald Friedrich Graf von Hertberg) portretas. Dail. Antonas Grafas (Anton Graff 1736-1813), 1789 m. Gleitmušas vokiečių literatūros muziejaus Halberštade (Das Glöhmus, Halberstadt), Drobė, aliejus, 50,5 x 42,5 cm. Ulricho Šneiderio (Ulrich Schrader) nuotrauka

Viljamo Pito (William Pitt, 1759-1806) portretas. Dailininkas Jonas Hogerinas (John Hoppner 1758-1810), 1805. Drobė, aliejus, 139,6 x 116,9 cm. Nacionalinio portretų galerijos Londono (National Portrait Gallery, London). Portretas 2012 m. paskelbtas iš privatinės kolekcijos. NPG L249. Londono Nacionalinis portretų galerijos nuotrauka. Ilustracijos šaltinis: <http://bit.ly/1DY0QnD> (žiūrėta 2014-11-15)

Binenhofo vaizdas Hagoje. Dail. Janas Ekehas (Jan Ekeb 1759-1793), Apie 1750-1781m. Panelė, aliejus, 48 x 62,5 cm. Nyderlandų nacionalinis muziejus Amsterdamo (Rijksmuseum), SK-A-689-01

Dam aikštės vaizdas Amsterdamo. Dail. Janas Ekehas (Jan Ekeb 1759-1793), Apie 1750-1781m. Panelė, aliejus, 48 x 62,5 cm. Nyderlandų nacionalinis muziejus Amsterdamo (Rijksmuseum), SK-A-689-01

Vestminsterio Tiltas ir karališkoji procesija Temzėje. Dail. Kanaleto (it. Canaletto, tikr. Giovanni Antonio Canal, 1697-1768), 1747 m. Drobė, aliejus, 95,9 x 127,6 cm. Jellio brėty meno centras centras (Jellie Center for British Art), Paulo Melono kolekcija, B1976.7.94. Ilustracijos šaltinis: <http://bit.ly/1H7P24a> (žiūrėta 2014-11-10)

